

هدف پژوهش حاضر، بررسی عوامل خانوادگی مؤثر در میزان رضایت از زندگی دختران نوجوان بود. بدین منظور با روش نمونه‌گیری در دسترس از ۲۹۲ نفر از دانش‌آموزان تهران خواسته شد تا به پرسشنامه‌های تعارض والد - نوجوان، مقیاس چندبعدی رضایت از زندگی دانش‌آموزان، پرسشنامه ارزیابی خانواده، مقیاس ادراک از شیوه‌های فرزندپروری و پرسشنامه دل‌بستگی کولینز و رید پاسخ دهند. نتایج تحلیل رگرسیون نشان‌دهنده قابلیت پیش‌بینی ابعاد رضایت از زندگی از طریق متغیرهای مرتبط با خانواده بود. به طوری که رضایت از زندگی خانوادگی توسط متغیر نقش‌ها؛ رضایت از زندگی مرتبط با دوستان توسط تعارض والد - نوجوان در مسائل مالی؛ رضایت از زندگی تحصیلی به وسیله سبک والدینی مقتدرانه و تعارض والد - نوجوان در مسائل مالی پیش‌بینی شد. همچنین رضایت از زندگی مرتبط با محیط زندگی توسط تعارض والد - نوجوان در ارتباط با اعضای خانواده؛ رضایت از زندگی مرتبط با خود به وسیله تعارض والد - نوجوان در مسائل بهداشتی و در ارتباط با دوستان و در نهایت رضایت از زندگی کلی توسط متغیر تعارض والد - نوجوان در ارتباط با مسائل دینی، قابل پیش‌بینی بود. عوامل خانوادگی نقش مهمی در پیش‌بینی رضایت از زندگی دختران دارند و لازم است در طراحی برنامه‌های پیشگیرانه و مداخلاتی مدنظر قرار گیرند.

■ واژگان کلیدی:

رضایت از زندگی، تعارض والد - نوجوان، کارکرد خانواده، شیوه‌های فرزندپروری، دل‌بستگی.

عوامل خانوادگی مرتبط با رضایت از زندگی دختران نوجوان

آسیه اناری

دانشجوی دکتری روان‌شناسی بالینی دانشگاه شهید بهشتی
asiehanari@gmail.com

محمدعلی مظاهری

استاد دانشگاه شهید بهشتی
Mazaheri45@gmail.com

کارینه طهماسبیان

استادیار دانشگاه شهید بهشتی
ktahmassian@yahoo.com

مقدمه

نوجوانی^۱ به‌عنوان دوره‌ای پرفراز و نشیب میان بالیدگی جنسی^۲ و پیشرفت نقش‌ها و مسئولیت‌های بزرگسالی در نظر گرفته می‌شود. (دال^۳، ۲۰۰۴) شروع دوران نوجوانی با بلوغ است و با عهده‌دار شدن مسئولیت‌های بزرگسالی پایان می‌یابد. (ماسن^۴ و دیگران، ۱۳۸۲) آنچه در این میان حائز اهمیت است تعامل بین تغییرات زیستی و تغییرات اجتماعی - بافتی (برای مثال استقلال بیشتر) است (بلکمور^۵ و دیگران، ۲۰۱۰ و اسپیر و وارلینسکایا^۶، ۲۰۱۰) و همین تغییرات نوجوانی را به یکی از مهم‌ترین نقاط عطف تحولی و دورانی دشوار هم برای نوجوانان و هم برای والدین بدل می‌کند. (گونزالس^۷، ۲۰۰۹) والدین و فرزندان‌شان در دوران نوجوانی باید بتوانند روابط تازه‌ای با هم برقرار کنند. به‌علاوه والدین باید نیاز نوجوانان به استقلال را بشناسند و آن را تشویق نمایند. نوجوانان نیز باید آزادی کافی داشته باشند تا بتوانند عقاید خود را ابراز کنند، تصمیماتی بگیرند و مسئولیت این تصمیمات را بر عهده بگیرند. (کسلر^۸ و دیگران، ۲۰۰۵) نوجوانان با برقراری رابطه‌های خانوادگی مؤثر و سالم و روابط سازگارانه با محیط احساس آرامش و رضایت بیشتری از زندگی خواهند داشت. (وانک و چو^۹، ۲۰۰۳؛ لیو^{۱۰} و دیگران، ۲۰۰۱؛ دامون^{۱۱}، ۲۰۰۴ و سان و شک^{۱۲}، ۲۰۱۱)

رضایت از زندگی به‌معنای ارزیابی فرد از کیفیت زندگی خود، براساس معیارهای شخصی خویش و یا همان رضایت ادراک‌شده است. (دینر^{۱۳} و دیگران، ۱۹۹۹ و پیکو و هاموای^{۱۴}، ۲۰۱۰) در ادبیات موجود اصطلاحات شادکامی، رضایت از زندگی و بهزیستی فاعلی^{۱۵} گاهی مترادف هم به‌کار برده می‌شوند. دینر (۱۹۸۴) بر این نظر است که بهزیستی

1. Adolescence
2. Sexual Maturation
3. Dahl
4. Massen
5. Blakemore
6. Spear & Varlinskaya
7. Gonzales
8. Kessler
9. Wang & Chou
10. Lee
11. Damon
12. Sun & Shek
13. Diener
14. Piko & Hamvai
15. Subjective Well-Being

فاعلی سه مؤلفه اصلی را در بر دارد: احساسات مثبت، احساسات منفی و احساس کلی رضایت از زندگی. در حالی که احساسات مثبت و منفی ابعاد هیجانی بهزیستی فاعلی را تشکیل می‌دهند؛ رضایت از زندگی نشان‌دهنده یک فرایند شناختی و قضاوتی در مورد کلیت زندگی فرد است. (مارتیکینن، ۲۰۰۸)

نوجوانانی که از زندگی خود راضی‌اند شادی بیشتری را تجربه می‌کنند و بیشتر برای رسیدن به اهداف خود تلاش می‌کنند. در حالی که رضایت از زندگی کمتر در این سن، با غمگینی و احساسات منفی در مورد خود همراه است. (اوبرین^۱ و دیگران، ۲۰۱۲ و پنگ^۲ و دیگران، ۲۰۰۶) در حقیقت رضایت از زندگی در نوجوانان تنها نتیجه برخی متغیرهای روان‌شناختی چون خلق مثبت و یا عزت نفس نیست؛ بلکه یک پیش‌بینی‌کننده مهم برای وضعیت روان‌شناختی و سیستم روانی اجتماعی (همچون افسردگی و سلامت جسمانی) به‌شمار می‌رود. (پیکو و هاموای، ۲۰۱۰) پژوهش‌ها نشان‌دهنده نقش میانجی‌گرانه رضایت از زندگی بین وقایع استرس‌زا و رفتارهای برونی‌سازی شده است. (مک‌نایت^۳ و دیگران، ۲۰۰۲ و هرشل ارگر^۴، ۲۰۰۵) افزون بر این شواهدی وجود دارد مبنی بر اینکه میزان رضایت از زندگی در نوجوانان نقش محافظت‌کننده‌ای در مقابل اثرات منفی تنیدگی و ایجاد اختلالات روان‌شناختی دارد و با استفاده از آن می‌توان از به‌وجود آمدن مشکلات شخصیتی، روانی و محیطی در بزرگسالی پیشگیری نمود. (برای مثال؛ هیوبنر و دیگران، ۲۰۰۵)

به‌طور کلی در دوره نوجوانی، سازه رضایت از زندگی با مؤلفه‌ها و عوامل بسیاری همبسته است. بخشی از مطالعات در این حیطه بر عوامل و پیش‌بینی‌کننده‌های فردی (برای مثال؛ پروبانووا - نورکوویست^۵، ۲۰۱۲ و مک‌کان^۶ و دیگران، ۲۰۱۲) و بخشی بر عوامل و تعیین‌کننده‌های خانوادگی تأکید کرده‌اند. (برای مثال؛ چف^۷ و دیگران، ۲۰۰۶؛ شک، ۲۰۰۵ الف و جیانگ^۸ و دیگران، ۲۰۱۳)

1. O'Brien
2. Peng
3. McKnight
4. Hershl-erger
5. Proubanova-Norquist
6. Maccann
7. Schiff
8. Jiang

عزت نفس^۱ (برای مثال؛ دیو و هیوبنر^۲، ۱۹۹۴)، اضطراب و افسردگی (برای مثال؛ فانک^۳ و دیگران، ۲۰۰۶ و گیلمن^۴ و دیگران، ۲۰۰۵)، سوء مصرف مواد^۵ (برای مثال؛ پیکو و دیگران، ۲۰۰۵ و کانچ و گمل^۶، ۲۰۰۴)، هدف‌ها و انگیزه‌های شخصی (برای مثال؛ کیسر^۷، ۲۰۰۴ و هوفر و کاسیوتیز، ۲۰۰۳)، امیدواری (برای مثال؛ لوپز^۸ و دیگران، ۲۰۰۴)، خوداثربخشی^۹ (برای مثال؛ پین کوآرت^{۱۰} و دیگران، ۲۰۰۴) از جمله پیش‌بینی‌کننده‌ها، عوامل و همبسته‌های فردی مرتبط با میزان رضایت از زندگی در نوجوانان به‌شمار می‌آیند. در حیطه عوامل و تعیین‌کننده‌های خانوادگی رضایت از زندگی، پژوهش‌ها بر نقش قابل توجه کارکرد خانواده^{۱۱} (برای مثال؛ شک، ۲۰۰۵)، ادراک [فرزندان از] حمایت اجتماعی والدین^{۱۲} (برای مثال؛ یانگ^{۱۳} و دیگران، ۱۹۹۵)، سبک فرزندپروری^{۱۴} والدین (برای مثال؛ لیونگ و همکاران، ۲۰۰۴)، کیفیت رابطه با همشیران (برای مثال؛ الیوا و آرانز^{۱۵}، ۲۰۰۵)، کیفیت رابطه با والدین (برای مثال؛ رابرتز^{۱۶} و دیگران، ۲۰۰۵؛ فینی و آنگ^{۱۷}، ۲۰۰۲)، چسبندگی^{۱۸} و پیوند خانواده (برای مثال؛ رابوتج - ساریک^{۱۹} و دیگران، ۲۰۰۹)، اختلاف و تعارض بین والدین و نوجوانان (برای مثال؛ فینی و آنتونی^{۲۰}، ۲۰۰۲)، دل‌بستگی به والدین (برای مثال؛ شارف^{۲۱} و دیگران، ۲۰۰۴) و کیفیت زندگی زناشویی والدین (برای مثال؛ شک، ۱۹۹۹) تأکید کرده‌اند.

در این میان نقش عواملی همچون رابطه خوب با والدین، حمایت اجتماعی از سوی

1. Self-esteem
2. Dew & Huebner
3. Funk
4. Gilman
5. Drug Abuse
6. Kuntsche & Gmel
7. Kasser
8. Lopez
9. Self-efficacy
10. Pinquart
11. Family Functioning
12. Perceived Parental Social Support
13. Young
14. Parenting Style
15. Oliva & Arranz
16. Roberts
17. Phinney & Ong
18. Cohesion
19. Raboteg-Saric
20. Anthony
21. Scharf

والدین، درگیری عاطفی با والدین، کارکرد مثبت خانواده، دلبستگی به والدین و سبک والدگری به عنوان اصلی ترین پیش بینی کننده ها و تعیین کننده های رضایت از زندگی در نوجوانان مورد تأکید قرار گرفته است. (برای مثال؛ سالدو و هیوبنر، ۲۰۰۴؛ اوبرین و دیگران، ۲۰۱۲ و لوین و کری، ۲۰۱۰) منظور از رابطه خوب بین نوجوان و والدین؛ گرمی و محبت از سوی والدین و در عین حال حل مسائل به شیوه مسالمت آمیز و احترام به حقوق متقابل است. (اسدی و دیگران، ۱۳۹۰) کارکرد خانواده نیز به معنای قرار گرفتن هر یک از اعضای خانواده در نقش های صحیح خود و انجام وظایف متناسب با آن و حل مشکلات خانوادگی به روش منطقی می باشد. (فینی و آنتونی، ۲۰۰۲) در تعریف سبک های فرزندپروری؛ شک (۱۹۹۸) روشی را که والدین در خانواده نظم را برقرار کرده و به نیازهای فرزندان خود پاسخ می دهند و مشتمل بر سه سبک کلی سهل گیرانه، سخت گیرانه و بی توجه است، مدنظر قرار داده است. دلبستگی نیز در چهارچوب نظریه بالبی^۱ (۱۹۸۸) به معنای ارتباطی مثبت و بادوام و امن با مرقبان اصلی تعریف می شود؛ رابطه ای که نقش پیشگیرانه ای در بسیاری از آسیب ها و اختلالات آتی بر عهده دارد.

آنچه در این میان حائز اهمیت پژوهشی و بالینی است تفاوت های جنسیتی در مسئله رضایت از زندگی در دختران است. نتایج پژوهش ها در مورد رابطه بین جنسیت و عوامل مرتبط با رضایت از زندگی متغیر بوده است. اما به طور کلی مطالعات نشان می دهند عوامل خانوادگی در تبیین رضایت از زندگی در دختران مؤثرتر از نقش این عوامل در پسران است. (برای مثال؛ لیونز^۲ و دیگران، ۲۰۱۳)

در همین راستا نقش خانواده و عوامل خانوادگی در زندگی روان شناختی و اجتماعی کودکان و نوجوانان؛ در ادبیات موجود مورد تأکید بسیار قرار گرفته است. (کسپ و لوپز^۳، ۲۰۰۶) این نقش غیرقابل انکار خانواده در نوجوانی در فرهنگ های شرقی حائز اهمیت بیشتر است. (لیونگ و دیگران، ۲۰۰۴) افرادی که در جوامع جمع گرا رشد می یابند؛ عموماً رابطه محور و خانواده محور هستند و از خانواده های خود تأثیرات مثبت یا منفی زیادی دریافت می کنند. (دینر و دینر^۴، ۱۹۹۵) مطالعات انجام شده در این حوزه بر مؤلفه های شخصیتی و محیطی تعیین کننده رضایت از زندگی پرداخته و ارتقاء سطح رضایت از

1. Bowlby
2. Lyons
3. Caspe & Lopez
4. Diener & Diener

زندگی در نوجوانی را مورد توجه قرار داده‌اند؛ با این حال اهمیت و گستردگی این مسئله، لزوم انجام مطالعات بیشتر و تمرکز بر عوامل تعیین‌کننده اختصاصی‌تری همچون خانواده را مطرح می‌سازد. علاوه بر این جای خالی بررسی و شناسایی مؤلفه‌های منحصر به فرد فرهنگی مؤثر بر رضایت از زندگی نوجوانان و به‌کارگیری آنها در طراحی برنامه‌های مداخلاتی متناسب با ویژگی‌های نوجوانان و خانواده‌های آنان احساس می‌شود. به‌طور کلی باید گفت نظر به خلأ محسوس در پژوهش‌های درون‌کشور و در حوزه مطالعات بین‌فرهنگی و با توجه به اهمیت نقش رضایت از زندگی به‌عنوان یک عامل خطر یا عامل حفاظتی در پیشگیری از آسیب‌های روان‌شناختی در نوجوانی و بزرگسالی در پژوهش حاضر ابعاد خانوادگی و منحصر به فرد تعیین‌کننده رضایت از زندگی در نوجوانان دختر - شامل؛ رابطه و تعارض والد - نوجوان، کارکرد خانواده، سبک‌های فرزندپروری و دلبستگی به والدین - مورد توجه قرار می‌گیرد. در نتیجه در یک مطالعه از نوع همبستگی؛ ۲۹۰ دختر نوجوان ۱۹-۱۲ ساله به پرسشنامه‌های تعارض والد - نوجوان، مقیاس چندبعدی رضایت از زندگی دانش‌آموزان، کارکرد خانواده، مقیاس ادراک از شیوه‌های فرزندپروری و پرسشنامه دلبستگی کولینز و رید پاسخ دادند. در ادامه نتایج و یافته‌های به‌دست آمده گزارش خواهند شد.

مرور پیشینه

مطالعه مکانیسم تغییرات رضایت از زندگی در نوجوانان نشان داد وقایع استرس‌زای زندگی، ویژگی‌های شخصی و مشکلات روان‌شناختی پیش‌بینی‌کننده رضایت از زندگی در نوجوانان هستند. در حقیقت مشکلات درونی‌سازی شده و برونی‌سازی شده در رابطه میان عوامل فردی و محیطی با رضایت از زندگی نقش میانجی‌گر را ایفا می‌کنند. (لیونز و دیگران، ۲۰۱۳) ژیانگ^۱ و همکاران (۲۰۱۴) در مطالعه رضایت از زندگی در نوجوانان چینی و همبسته‌های آن نشان دادند رضایت از زندگی به‌شکل مثبتی با جنسیت زنانه؛ عزت نفس، حمایت اجتماعی و به‌شکل منفی با افسردگی و افکار خودکشی رابطه داشت. کاسیوپو^۲ و همکاران (۲۰۱۳) نیز در مطالعه خود به‌بررسی رابطه میان کنترل والدین، کارکرد خانواده و رضایت از زندگی نوجوانان پرداختند. نتایج نشان داد کنترل روان‌شناختی

1. Zhang
2. Cacioppo

والدین چه در مورد میزان وابستگی و چه در مورد دستاوردها و عملکرد فرزندان به طور منفی با رضایت از زندگی همبستگی دارد، اما رضایت از زندگی به شکل مثبت و معناداری با ابعاد دیگر کارکردهای خانواده همچون پاسخگویی عاطفی، درگیری هیجانی و تعاملات خانوادگی در ارتباط است. میان کنترل والدین در مورد دستاوردها و کارکرد سالم خانواده در پیش‌بینی رضایت از زندگی رابطه‌ای متعامل وجود داشت. همچنین کارکرد کلی خانواده و درگیری هیجانی اثر منفی کنترل والدین را بر رضایت از زندگی تعدیل می‌کرد؛ یعنی زمانی که فرزندان احساس می‌کنند کنترل والدین در حیطه دستاوردهای آنان در یک بافت خانوادگی صمیمانه اعمال می‌شود، رضایت بیشتری از زندگی خود ادراک می‌نمایند. بر همین اساس کارکردهای خانواده در حوزه‌های مهارت‌های ارتباطی و الگوهای رفتاری قابل مذاکره، نقش مهمی در پیش‌بینی رضایت از زندگی فرزندان دارد. (گزیل^۱ و دیگران، ۲۰۱۵) اولادپو^۲ و همکاران (۲۰۱۲) نیز تأثیر مثبت و معنادار حمایت اجتماعی و وضعیت خانوادگی را بر رضایت از زندگی در نوجوانان نیجریه‌ای تأیید نمودند. نتایج بررسی رضایت از زندگی با در نظر گرفتن سبک فرزندپروری نشان داد نوجوانانی که والدین مقتدر داشتند رضایت زندگی بالاتری در مورد دوستان، محیط زندگی و خانواده، نسبت به نوجوانانی که خانواده‌های مستبد، سهل‌گیر و سهل‌انگار داشتند گزارش می‌کردند. (سنکسون - آندر^۳، ۲۰۱۲) با این حال نوجوانانی که والدین سهل‌گیر داشتند نسبت به نوجوانان با والدین مقتدر، رضایت از زندگی بالاتری در مورد خود، خانواده و دوستان گزارش نمودند. در حقیقت رفتار توأم با حساسیت این دسته از والدین به تحول عزت نفس و رضایت در مورد خود در فرزندان منجر می‌شود و پذیرش و توجه آنها باعث می‌شود نوجوانان احساس راحتی بیشتری در ارتباط با دوستان خود تجربه کنند. به نظر می‌رسد بعد صمیمیت و پذیرش در والدین در مقابل بعد نظارت و اقتدار تأثیر بیشتری بر رضایت از زندگی نوجوانان داشته باشد. علاوه بر این والدگری مقتدرانه با تاب‌آوری و مقبولیت اجتماعی و والدگری سهل‌انگارانه با افزایش مشکلات رفتاری در محیط خانه و مدرسه همبسته است.

همچنین تاب‌آوری و میزان استرس ادراک‌شده در پیش‌بینی رضایت از زندگی

1. Gaziel
2. Oladipo
3. Cenkseven-Onder

دانش‌آموزان نوجوان نقش مهمی دارد. (شک، ۲۰۰۵) ب' لو^۱ و همکاران (۲۰۱۵) رابطه معنادار میان ظاهر فیزیکی ادراک‌شده، عزت نفس و رضایت از زندگی گزارش نمودند. آنان به این نتیجه رسیدند که عزت نفس رابطه میان ادراک ظاهر و رضایت از زندگی را در نوجوانان میانجی‌گری می‌نماید.

چندین مطالعه طولی و مقطعی نشان داده‌اند تعارض نوجوان - والد پیش‌بینی‌کننده کاهش رضایت از زندگی در طول زمان است و در مقابل حمایت والدینی و رابطه گرم و مثبت بین نوجوان - والد با افزایش سطح رضایت از زندگی و بهزیستی روان‌شناختی همراه خواهد بود. (ویترا^۲ و دیگران، ۲۰۰۴) گلچین و زردموی اوردکلو (۱۳۹۰) معتقدند هر چه میزان تحقق همفکری، همدلی و همگامی، به‌عنوان شاخصه‌های نظم در بین اعضای خانواده، بیشتر باشد، احتمالاً نیازهای فیزیولوژیک، احساس امنیت، تعلق‌پذیری و عشق، نیاز به احترام و نیازهای شناختی بیشتر و بهتر تأمین شده و نهایتاً رضایت نوجوانان از زندگی خانوادگی بالاتر خواهد رفت. به این ترتیب، تحقق نظم در خانواده از آن جهت که مستلزم فقدان اختلاف و تعارض و بلکه وجود همگرایی توأم با رضایت در مسائل گوناگون است؛ بستری را فراهم می‌آورد که در آن، عوامل بلافصل مؤثر بر رضایت نوجوانان شکل می‌گیرند.

رابطه کارکرد خانواده مثبت با سطح رضایت از زندگی نیز در پژوهش‌ها به اثبات رسیده است؛ بنابراین خانواده‌هایی که انعطاف‌پذیری بیشتر، نقش‌ها و مسئولیت‌های مشخص‌تری دارند، فرزندان‌شان رضایت از زندگی و شادکامی بیشتری تجربه می‌کنند. (شک، ۲۰۰۲) در معدود مطالعات انجام‌گرفته در داخل کشور نیز به متغیر رضایت از زندگی نوجوانان پرداخته شده است. برای مثال حسین‌زاده و همکاران (۱۳۹۳) دریافتند حمایت خانوادگی باعث ایجاد خودارزشمندی و اعتماد می‌شود و با تقویت احساس شایستگی، هیجانات منفی را کاهش داده و سبب بالا رفتن رضایت از زندگی می‌گردد. سپاه‌منصور و مظاهری (۱۳۹۰) در مقایسه ابعاد چندگانه رضایت از زندگی نوجوانان دارای ساختار خانواده آسیب‌دیده و آسیب‌نندیده، دریافتند بین نوجوانان دارای ساختار خانواده آسیب‌دیده و آسیب‌نندیده در بعد رضایت از خانواده تفاوت معنادار وجود دارد. همچنین در یکی از مطالعات انگشت‌شمار در باب ارتباط بین دلبستگی و رضایت از زندگی در بین ۵۷۸

1. Lu
2. Virta

نوجوان دبیرستانی در ایالات متحده همبستگی و رابطه بین رضایت از زندگی و دلبستگی ایمن به والدین به اثبات رسید. (دینر و همکاران، ۲۰۰۳)

با مرور مطالعات انجام شده می‌توان به این نتیجه رسید که تفاوت‌های فرهنگی در جوامع مختلف نیز، می‌تواند به تفاوت‌هایی در خانواده‌ها و سبک فرزندپروری آنها منتهی شود. (فینی و آنگ، ۲۰۰۲) این تفاوت‌ها در جوامع فردگرا^۱ و جمع‌گرا^۲ بسیار برجسته است و در نهایت به تفاوت‌هایی در ساختار این خانواده‌ها، وضعیت روان‌شناختی فرزندان و عوامل خطر و محافظت‌کننده مرتبط با سازه‌های روان‌شناختی منجر می‌شوند. (گیلمن و هیوبنر، ۲۰۰۶) پژوهش‌های اندک انجام شده در این زمینه (فینی و آنگ، ۲۰۰۲ و هافر و چاسیویتیس، ۲۰۰۳) نشان داده‌اند انضباط سختگیرانه و رابطه منفی والدین در جوامع شرقی ارتباط بیشتری با سطح رضایت از زندگی نوجوانان دارد. فینی و آنگ (۲۰۰۲) در فرهنگ‌های غیرغربی بر وابستگی متقابل در خانواده‌ها و اجتناب از تعارض تأکید می‌شود. در این خانواده‌ها تأکید بر ارزش‌هایی چون احترام بیشتر به بزرگ‌ترها، اطاعت از منبع قدرت و حفظ توازن و هماهنگی خانواده سبب می‌شود که اختلاف میان والدین و نوجوانان کمتر پذیرفته شده باشد. (گیلمن و دیگران، ۲۰۰۶) بنابراین اگر این اختلاف‌نظرها رخ دهد بیش از فرهنگ‌هایی که در آنها خودمختاری نوجوان تأیید شده است، مشکل‌زا خواهد بود. (گیلمن و دیگران، ۲۰۰۴) در همین راستا آنچه حائز اهمیت و توجه است پژوهش‌های اندک در حیطه رضایت از زندگی نوجوانان به‌طور کلی و علی‌الخصوص در فرهنگ‌ها و جوامع شرقی است. (هیوبنر، ۲۰۰۴؛ رابوتج - ساریک و دیگران، ۲۰۰۹ و لیونگ و دیگران، ۲۰۰۴) چنانکه میر^۳ و همکاران (۲۰۰۶) نیز معتقدند در مورد رابطه بین ابعاد خانواده و والدگری و رضایت از زندگی در نوجوانان به مطالعات فرهنگی و بین‌فرهنگی نیاز است و در فرهنگ‌های شرقی و آسیایی تعمیم نتایج به‌راحتی امکان‌پذیر نیست. از این‌رو با توجه به اهمیت تعارض والد - نوجوان، کارکرد خانواده، شیوه‌های فرزندپروری و دلبستگی به والدین در میزان رضایت از زندگی در نوجوانی، همچنین تأثیر بیشتر عوامل خانوادگی بر دختران و نیز انجام نیافتن پژوهش‌های مشابه در ایران و در فرهنگ‌های نزدیک به کشور ما؛ در این مطالعه در نظر داریم به بررسی نقش پیش‌بینی‌کننده این عوامل در سطح رضایت از زندگی دختران نوجوان بپردازیم.

1. Individualistic
2. Collectivistic
3. Mayer

چهارچوب نظری

در نگاه به متغیر رضایت از زندگی دو رویکرد نظری وجود دارد: در رویکرد نخست، رضایت از زندگی به مثابه یک سازه چندبعدی در نظر گرفته می‌شود و رویکرد دوم به رضایت از زندگی به مثابه یک متغیر کلی می‌نگرد. (قهرمان، ۱۳۸۹) در رویکرد نخست رضایت از زندگی سازه‌ای است که دارای ابعادی چند است، پژوهش‌های انجام‌شده این حیطة ابعاد رضایت از زندگی را شامل: رضایت از زندگی خانوادگی، رضایت از مسکن، رضایت از شغل، رضایت از تندرستی، رضایت از خود، رضایت از دوستان و رضایت از محیط زندگی می‌دانند. (بردلی و کوروین^۱، ۲۰۰۴ و بیوتل^۲، ۲۰۰۶) در رویکرد دیگر، رضایت از زندگی فاقد ابعاد است و برای سنجش رضایت از زندگی مستقیماً از خود فرد خواسته می‌شود میزان رضایت از زندگی خود را در قالب یک طیف چند گزینه‌ای لیکرت علامت بزنند. در حقیقت رضایت از زندگی بازتاب کلی و گزارش خود فرد در مورد رضایت او از زمینه‌های گوناگون است. (شین و جانسون^۳، ۱۹۸۷) رضایت از زندگی پابرجاترین و باثبات‌ترین مؤلفه بهزیستی فاعلی به‌نظر می‌رسد. (دینر و دیگران، ۱۹۹۹) این مؤلفه هم در نوجوانان (سالدو و هیوبنر، ۲۰۰۴) و هم در بزرگسالان (دینر و دیگران، ۱۹۹۹) مؤلفه‌ای باثبات به‌شمار می‌آید.

در همین راستا باید گفت با گسترش روان‌شناسی مثبت‌نگر، بهزیستی فاعلی موضوع پژوهش‌ها و تحقیقات زیادی قرار گرفت. دینر (۱۹۸۴) بر این نظر است که بهزیستی فاعلی انعکاسی از افکار و احساسات فرد در مورد زندگی خود است. بهزیستی فاعلی سه مؤلفه اصلی را در بردارد: احساسات مثبت، احساسات منفی و احساس کلی رضایت از زندگی. رضایت از زندگی نشان‌دهنده یک فرایند شناختی و قضاوتی در مورد کلیت زندگی فرد است و بیانگر مؤلفه شناختی بهزیستی فاعلی است. (دینر و همکاران، ۱۹۸۵) شین و جانسون (۱۹۷۸) نیز رضایت از زندگی را به‌صورت ارزیابی کلی فرد از کیفیت زندگی خویش و با در نظر گرفتن معیارهای شخصی خود تعریف می‌کنند. بنابراین رضایت از زندگی یکی از ابعاد بهزیستی فاعلی است و با ابعاد دیگر یعنی احساسات مثبت و احساسات منفی تفاوت معنایی و مفهومی دارد. به‌علاوه رضایت از زندگی پایین با مشکلات رفتاری، اختلالات درونی‌سازی شده و برونی‌سازی شده و دیگر اختلالات روان‌شناختی و هیجانی

1. Bradley & Corwyn
2. Beutell
3. Shin & Johnson

مرتبط است. (گیلمن و هیوبنر، ۲۰۰۶)

از سویی دیگر با توجه به اهمیت نقش عوامل خانوادگی در میزان رضایت از زندگی به خصوص در دختران، لزوم بررسی نقش و میزان پیش‌بینی‌کنندگی آنها در راستای تدوین برنامه‌های پیشگیرانه و مداخله‌ای با هدف ارتقای سطح سلامت جسمانی و روان‌شناختی غیرقابل ادراک است. مهم‌ترین عوامل خانوادگی مؤثر عبارت‌اند از:

الف. رابطه والد - نوجوان: که به معنای تعارض کمتر با یکدیگر و رسیدن به تفاهم و پذیرش در بیشتر مواقع است. والدینی که گرم و پذیرا هستند کمترین تعارض را با فرزندان نوجوان دارند و تعارض والد - نوجوان کمتر به افزایش رضایت از زندگی در نوجوانان منتهی می‌شود. (شک، ۲۰۰۳)

ب. کارکرد خانواده: میزان موفقیت خانواده در برقراری نظم، اجرای قوانین، اجرای نقش‌ها توسط اعضاء و توانایی حل مشکلات و کنترل هیجانات به‌شیوه‌ای که به دیگران آسیب وارد نیاید؛ مهم‌ترین تعابیر کارکرد خانواده است و بدون شک هر چه کارکرد خانواده بیشتر باشد میزان رضایت از زندگی در نوجوانان نیز بیشتر است. (سالدو و هیوبنر، ۲۰۰۴)

ج. سبک‌های فرزندپروری: به‌طور کلی فرزندپروری قاطعانه با سطح بهزیستی روان‌شناختی و فاعلی بیشتر و اختلالات تحصیلی، رفتاری و هیجانی کمتر در نوجوانان همراه است. (فینی و آنگ، ۲۰۰۲)

د. دل‌بستگی: مفهوم دل‌بستگی ریشه در نظریات اولیه بالبی در باب تأثیر مراقبان اولیه بر سطح امنیت روان‌شناختی و ایجاد روابط در آینده دارد. بر این اساس احساس دل‌بستگی ایمن به والدین - یعنی اطمینان از حضور، پذیرش و مراقبت آنها - در نوجوانی با سطح رضایت از زندگی بالا همبسته است. (سالدو و هیوبنر، ۲۰۰۴)

از این‌رو با توجه به خلأ پژوهشی ذکر شده، بررسی نقش پیش‌بینی‌کنندگی این عوامل در میزان رضایت از زندگی دختران نوجوان؛ می‌تواند به مفهوم‌پردازی رضایت از زندگی و نقش عوامل خانوادگی در آن کمک شایان توجهی کند و همچنین به تدوین برنامه‌های پیشگیرانه و مداخله‌ای نیز منجر شود.

روش پژوهش

این پژوهش را می‌توان هم از نوع طرح‌های بنیادی (به دلیل بررسی عوامل زیربنایی مؤثر بر یک سازه) و هم از نوع طرح‌های کاربردی (به دلیل اهمیت شناخت این عوامل در

برنامه‌های درمانگرانه و پیشگیرانه) دانست. همچنین تحقیق پیش‌رو در گروه مطالعات توصیفی (غیرآزمایشی) قرار داشته و از نوع همبستگی است.

جامعه آماری: در این پژوهش جامعه آماری عبارت است از کلیه دانش‌آموزان دختر پایه‌های هفتم، هشتم (راهنمایی)، نهم، دهم و یازدهم (دبیرستان) یعنی بین ۱۲ تا ۱۹ سال، در شهر تهران و در سال تحصیلی ۱۳۹۳-۱۳۹۲.

نمونه و روش نمونه‌گیری: حجم نمونه در مطالعه پیش‌رو ۲۹۲ دختر دانش‌آموز در پایه‌های تحصیلی هفتم (۴۸ نفر)، هشتم (۶۷ نفر)، نهم (۵۶ نفر)، دهم (۶۴ نفر) و یازدهم (۵۵ نفر) بودند که به روش نمونه‌گیری در دسترس از مدارس شهر تهران انتخاب شدند. با توجه به اینکه از حدود ۵۰۰ پرسشنامه توزیع شده؛ ۲۹۰ پرسشنامه به صورت کامل پاسخ داده شد همین تعداد به عنوان حجم نمونه در نظر گرفته شد. میانگین سنی گروه شرکت‌کننده ۱۴/۸۱، انحراف استاندارد آن ۱/۴۲، بیشترین سن ۱۹ و کمترین سن ۱۲ است. همچنین ۴۸ نفر در پایه هفتم (۱۶/۶٪)، ۶۷ نفر در پایه هشتم (۲۳٪)، ۵۶ نفر در پایه نهم (۱۹/۳٪)، ۶۴ نفر در پایه دهم (۲۲/۱٪) و ۵۵ نفر در پایه یازدهم (۱۹٪) مشغول به تحصیل بودند. حجم نمونه با توجه به جدول مورگان حدود ۳۵۰ نفر در نظر گرفته شد که ۵۰۰ پرسشنامه در مدارس توزیع گشت اما ۲۹۰ پرسشنامه کامل برگشت داده شد. از آنجا که پرسشنامه‌های ناقص نیز از فرایند پژوهش کنار گذاشته شدند در نتیجه ۲۹۰ نفر به عنوان نمونه تحقیق در نظر گرفته شدند. به دلیل عدم همکاری آموزش و پرورش در زمان مناسب و اینکه این پژوهش قسمتی از فاز اول یک پژوهش بزرگ‌تر می‌باشد؛ از نمونه‌گیری خوشه‌ای استفاده نشد و نمونه‌گیری به صورت در دسترس انجام گرفت.

۱۸

ابزار سنجش

پرسشنامه تعارض والد - نوجوان (اسدی و همکاران، ۱۳۹۰): این پرسشنامه شامل ۹۲ پرسش و هر پرسش دارای دو بخش «شدت تعارض» و بخش دوم «فراوانی تعارض» است. نمره‌گذاری در هر بخش جداگانه و براساس مقیاس لیکرت پنج درجه‌ای انجام می‌شود. تحلیل عاملی پرسشنامه وجود ۱۴ عامل مسائل بهداشتی و انضباط شخصی، ارتباط نوجوان با دوستان، امکانات خانواده و مسائل مالی، مسائل ارتباطی اعضای خانواده، تفریح و سرگرمی و اوقات فراغت، وضعیت ظاهری و پوشش نوجوان، استقلال و آزادی عمل نوجوان، مسائل درسی و تحصیلی، ارتباط با اعضای خانواده و خویشاوندان، خواب

و خوراک نوجوان، استفاده از رسانه‌های ارتباطی، مسائل دینی و ارزشی، نظم و انضباط در خانه و مسائل جنسی و سیاسی را تأیید کرد. آلفای کرونباخ ۰/۹۷ برای پایایی کل آزمون گزارش شده است. (اسدی و دیگران، ۱۳۹۰) این پرسشنامه جهت سنجش میزان تعارض بین والدین و نوجوانان استفاده شد.

مقیاس چندبعدی رضایت از زندگی دانش‌آموزان^۱: این مقیاس چندبعدی رضایت از زندگی دانش‌آموزان در سال ۱۹۹۴ توسط هیوبنر ساخته شد. MSLSS یک ابزار خودگزارشی ۴۰ عبارتی است که آزمودنی باید در یک مقیاس لیکرت ۶ درجه‌ای میزان موافقت یا مخالفت خود را با هر یک از عبارات آن مشخص کند. مقیاس مورد نظر، رضایت آزمودنی را در حیطه‌های مختلف زندگی می‌سنجد و دارای ۵ زیرمقیاس: خانواده (۷ عبارت)، دوستان (۹ عبارت)، مدرسه (۸ عبارت)، محیط زندگی (۹ زندگی) و خود (۷ عبارت) است و میزان کلی رضایت از زندگی را نیز به دست می‌آورد. ضریب پایایی (آلفای کرونباخ) مقیاس چندبعدی رضایت از زندگی دانش‌آموزان در چند پژوهش بین ۰/۷۰ تا ۰/۹۰ گزارش شده است. همچنین پایایی بازآزمایی مقیاس نیز در یک فاصله ۲ و ۴ هفته‌ای بین ۰/۷۰ تا ۰/۹۰ بوده است. (هیوبنر، ۲۰۰۴) زکی (۱۳۸۶) پایایی این آزمون را در جمعیت ایرانی ۰/۸۶ به دست آورد. در تحلیل عاملی نیز ۵ عامل اصلی پرسشنامه مورد تأیید قرار گرفت. پایایی آزمون در این پژوهش ۰/۸۳ محاسبه شد.

پرسشنامه کارکرد خانواده^۲: مقیاس سنجش خانواده که مبتنی بر راهبرد نظری - نظریه سیستم‌ها - است به منظور توصیف ویژگی‌های سازمانی و ساختاری خانواده و سنجش سطح کنونی ساختار خانواده ساخته شده است. (اپستین^۳، ۲۰۰۳) این پرسشنامه ۴۵ گزاره‌ای بر روی یک مقیاس چهار طبقه‌ای (کاملاً موافقم، موافقم، مخالفم و کاملاً مخالفم) ویژگی‌های خانواده را مشخص می‌کند. این آزمون در افراد بالای ۱۲ سال قابل اجرا است. نسخه اصلی FAD شش سازه اختصاصی و یک نمره کلی را شامل می‌شود. دامنه آلفای کرونباخ سازه‌ها و نمره کل FAD بین ۰/۸۳ و ۰/۹۰ توسط سازندگان به دست آمد. (اپستین، ۲۰۰۳) اعتبار کلی آزمون در نمونه ایرانی ۰/۹۳ به دست آمد و نتایج تحلیل عاملی در نسخه فارسی سه عامل اصلی نقش‌ها، حل مسئله و ابراز عواطف تأیید شد. (نجاریان، ۱۳۷۴) ضریب آلفای کرونباخ در مطالعه حاضر ۰/۸۹ به دست آمد.

1. MSLSS: Multidimensional Student's Life Satisfaction Scale

2. FAD-I: Family Assessment Device

3. Epstein

مقیاس ادراک از شیوه‌های فرزندپروری^۱: این پرسشنامه توسط نقاشیان (۱۳۵۸) براساس پژوهش‌های شفر (۱۹۶۵) طراحی شده است. این پرسشنامه دارای ۷۷ ماده است و ابعاد مختلف کنترل - آزادی (سخت‌گیری، سهل‌گیری) و محبت - طرد در روابط خانوادگی والدین را از زاویه نگرش آزمودنی‌ها مورد سنجش قرار می‌دهد و در نهایت شیوه فرزندپروری والدین را مشخص می‌سازد. نمره‌گذاری آن بر روی یک مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت انجام می‌شود. ضریب پایایی تنصیف پرسشنامه توسط سازنده آن ۰/۸۷ گزارش شده است. ضریب پایایی مقیاس از طریق آلفای کرونباخ و بازآزمایی با فاصله زمانی سه هفته محاسبه شد که به ترتیب برای بعد کنترل - آزادی ۰/۶۳ و ۰/۷۴ و برای بُعد محبت - طرد ۰/۸۲ و ۰/۸۰ به‌دست آمد. (برجلی، ۱۳۷۸) در مطالعه اولیه توسط نقاشیان (۱۳۵۸) جهت تعیین اعتبار پرسشنامه از روش اعتباریابی محتوا استفاده شد. در مطالعه پیش‌رو آلفای کرونباخ ۰/۸۱ برای این پرسشنامه به‌دست آمد.

پرسشنامه دلبستگی^۲ کولینز و رید (۱۹۹۰، نقل از فینی و نولر، ۱۹۹۶): این مقیاس شامل خودارزیابی از مهارت‌های ایجاد روابط و خودتوصیفی شیوه شکل‌دهی روابط دلبستگی نسبت به چهره‌های دلبستگی نزدیک است. پرسشنامه از ۱۸ گزاره تشکیل شده که بر روی یک مقیاس لیکرت ۵ درجه‌ای سنجیده می‌شود. با تحلیل عوامل سه زیرمقیاس وابستگی (دلبستگی اجتنابی)، نزدیک بودن (دلبستگی ایمن) و اضطراب (دلبستگی اضطرابی - دوسوگرا) به‌دست آمد. کولینز و رید (۱۹۹۰) آلفای کرونباخ مقیاس‌های آزمون را بین ۰/۸۳-۰/۸۰ برآورد کردند. پاکدامن (۱۳۸۰) میزان پایایی آزمون را با اجرای مجدد در فاصله زمانی یک ماه ۰/۹۵ به‌دست آورد. آلفای کرونباخ این مقیاس در این پژوهش ۰/۸۷ محاسبه شد.

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

داده‌ها با استفاده از تحلیل رگرسیون پیش‌رونده^۳ تحلیل شدند تا عوامل پیش‌بینی‌کننده خانوادگی میزان رضایت از زندگی در دختران نوجوان محاسبه شود. این روش، شیوه‌ای اکتشافی برای تعیین عوامل مؤثر و پیش‌بینی‌کننده است.

1. PSQ: Parenting Style Questionnaire
2. Attachment Questionnaire
3. Forward

یافته‌های پژوهش

یافته‌های حاصل از همبستگی پیرسون بین متغیرهای ملاک و رضایت از زندگی - به‌عنوان متغیر پیش‌بین - در جدول ۱ انعکاس یافته است.

جدول ۱: میزان همبستگی پیرسون بین متغیرهای پژوهش و میزان رضایت از زندگی

P	r	متغیر
۰/۰۳	۰/۲۰	دل بستگی ایمن
۰/۰۰۱	-۰/۳۶	دل بستگی اضطرابی - دوسوگرا
۰/۰۰۱	۰/۴۳	نقش‌ها در خانواده
۰/۰۰۱	۰/۳۲	حل مسئله در خانواده
۰/۰۰۱	۰/۵۳	ابراز هیجان در خانواده
۰/۰۰۱	۰/۶۴	نمره کلی کارکرد خانواده
۰/۰۰۶	-۰/۱۸	میزان تعارض والد - نوجوان در ارتباط نوجوان با دوستان
۰/۰۰۱	-۰/۴۹	میزان تعارض والد - نوجوان در مسائل ارتباطی اعضای خانواده
۰/۰۳	-۰/۱۴	میزان تعارض والد - نوجوان در استقلال و آزادی عمل نوجوان
۰/۰۳	-۰/۱۶	میزان تعارض والد - نوجوان در استفاده از رسانه‌های ارتباطی
۰/۰۱	-۰/۱۷	میزان تعارض والد - نوجوان در مسائل دینی و ارزشی
۰/۰۰۱	-۰/۲۲	میزان تعارض والد - نوجوان در نظم و انضباط در خانه
۰/۰۰۴	-۰/۱۹	میزان تعارض والد - نوجوان در مسائل جنسی و سیاسی
۰/۰۰۵	-۰/۲۴	شدت تعارض والد - نوجوان در مسائل بهداشتی و انضباط شخصی
۰/۰۰۱	-۰/۳۹	شدت تعارض والد - نوجوان در امکانات خانواده و مسائل مالی
۰/۰۰۱	-۰/۳۱	شدت تعارض والد - نوجوان در مسائل ارتباطی اعضای خانواده
۰/۰۰۲	-۰/۲۳	شدت تعارض والد - نوجوان در تفریح و سرگرمی و اوقات فراغت
۰/۰۰۱	-۰/۲۶	شدت تعارض والد - نوجوان در استقلال و آزادی عمل نوجوان
۰/۰۰۱	-۰/۳۹	شدت تعارض والد - نوجوان در ارتباط با اعضای خانواده و خویشاوندان
۰/۰۴	-۰/۱۷	شدت تعارض والد - نوجوان در خواب و خوراک نوجوان
۰/۰۰۵	-۰/۲۵	شدت تعارض والد - نوجوان در استفاده از رسانه‌های ارتباطی
۰/۰۳	-۰/۱۸	شدت تعارض والد - نوجوان در مسائل دینی و ارزشی
۰/۰۰۱	۰/۶۴	سبک والدینی قاطعانه

برای تعیین سهم تأثیر هر یک از متغیرها بر میزان رضایت از زندگی کلی در دختران نوجوان از رگرسیون پیش‌رونده استفاده شد. جدول ۲ بیانگر این مسئله است که شدت تعارض والد - نوجوان در مسائل دینی و ارزشی قادر به تبیین ۰/۴۹ از واریانس رضایت از زندگی کلی است.

جدول ۲: خلاصه مدل تحلیل رگرسیون در پیش‌بینی سطح رضایت از زندگی کلی

P	F	T	B	SE	R ²	گام‌ها
۰/۰۲	۸/۶۱۳	-۲/۹۳۵	-۰/۷۴۳	۱۸/۲۴	۰/۴۹	تعارض والد - نوجوان در مسائل دینی و ارزشی

۲۲

نتایج نشان می‌دهند گام اول با F برابر با ۸/۶۱ از نظر آماری معنادار است. در این گام ضریب بتا برای شدت تعارض والد - نوجوان در مسائل دینی و ارزشی -۰/۷۴۳ است. جدول ۳ نیز نشان‌دهنده وجود یک گام در تبیین و پیش‌بینی میزان رضایت از زندگی خانوادگی در دختران نوجوان است. در این گام، نقش‌ها در خانواده قادر به تبیین ۰/۵۹ از واریانس رضایت از زندگی خانوادگی بود.

جدول ۳: خلاصه مدل تحلیل رگرسیون در پیش‌بینی سطح رضایت از زندگی خانوادگی

P	F	T	B	SE	R ²	گام‌ها
۰/۰۰۱	۱۹/۹۱۳	۴/۴۶۲	۰/۷۹	۴/۰۷	۰/۵۹	نقش‌ها در خانواده

نتایج نشان می‌دهند تنها گام معنادار با F برابر با ۱۹/۹۱۳ از نظر آماری معنادار بوده و ضریب بتا برای متغیر نقش‌ها در خانواده -۰/۷۴۳ معنادار است. در جدول ۴ نیز می‌توان تنها گام مؤثر در تبیین و پیش‌بینی میزان رضایت از زندگی مرتبط با دوستان در دختران را مشاهده کرد. بر این اساس، شدت تعارض والد - نوجوان در امکانات خانواده و مسائل مالی قادر به تبیین ۰/۲۶ از واریانس رضایت از زندگی مرتبط با دوستان است.

جدول ۴: خلاصه مدل تحلیل رگرسیون در پیش‌بینی سطح رضایت از زندگی مرتبط با دوستان

P	F	T	B	SE	R ²	گام‌ها
۰/۰۳۴	۵/۷۰۵	-۲/۳۸۸	-۰/۵۶۸	۷/۲۸	۰/۲۶	شدت تعارض والد - نوجوان در امکانات خانواده و مسائل مالی

جدول ۵ نشان می‌دهد دو گام مؤثر در تبیین و پیش‌بینی میزان رضایت از زندگی مرتبط با مدرسه در نوجوانان مشاهده شده است. در گام اول، سبک والدینی قاطعانه ۰/۲۳ از تغییرات میزان رضایت از زندگی مرتبط با مدرسه را پیش‌بینی نمود و در گام دوم سبک والدینی مقتدرانه و تعارض والد - نوجوان در امکانات خانواده و مسائل مالی قادر به تبیین ۰/۴۶ از واریانس رضایت از زندگی مرتبط با مدرسه هستند.

۲۳

جدول ۵: خلاصه مدل تحلیل رگرسیون در پیش‌بینی سطح رضایت از زندگی مرتبط با مدرسه

P	F	T	B	SE	R ²	گام‌ها
۰/۰۴۸	۴/۸۵۱	-۲/۲۰۳	-۰/۵۳۷	۴/۲۸	۰/۲۳	سبک والدینی مقتدرانه
۰/۰۱۳	۶/۶۲۲	-۳/۰۴ ۲/۵۰۳	-۰/۶۲۷ ۰/۵۱۶	۳/۵۷	۰/۴۶	سبک والدینی مقتدرانه تعارض والد - نوجوان در امکانات خانواده و مسائل مالی

در جدول ۶ می‌توان گام مؤثر در پیش‌بینی میزان رضایت از زندگی مرتبط با محیط زندگی در نوجوانان را مشاهده نمود. شدت تعارض والد - نوجوان در ارتباط با اعضای خانواده و خویشاوندان قادر به تبیین ۰/۲۶ از واریانس رضایت از زندگی مرتبط با محیط زندگی است.

جدول ۶: خلاصه مدل تحلیل رگرسیون در پیش‌بینی سطح رضایت از زندگی مرتبط با محیط زندگی

P	F	T	B	SE	R ²	گام‌ها
۰/۰۲۹	۶/۱۳۷	-۲/۴۷۷	-۰/۵۸۲	۸/۲۸	۰/۲۶	تعارض والد - نوجوان در ارتباط با اعضای خانواده و خویشاوندان

جدول ۷ نشانگر این مسئله است که متغیرهای پژوهش در دو گام قادر به تبیین و پیش‌بینی میزان رضایت از زندگی مرتبط با خود در دختران نوجوان هستند. در گام اول، شدت تعارض والد - نوجوان در مسائل بهداشتی و انضباط شخصی قادر به تبیین ۰/۸۷ از واریانس رضایت از زندگی مرتبط با خود است. در گام دوم، شدت تعارض والد - نوجوان در مسائل بهداشتی و انضباط شخصی و میزان تعارض والد - نوجوان در ارتباط نوجوان با دوستان، تبیین‌کننده ۰/۹۲ از رضایت از زندگی مرتبط با خود بودند.

جدول ۷: خلاصه مدل تحلیل رگرسیون در پیش‌بینی سطح رضایت از زندگی مرتبط با خود

P	F	t	B	SE	R ²	گام‌ها
۰/۰۰۲	۲۱/۷	-۴/۶۵۸	-۰/۸۷	۲/۹۴	۰/۷۸	۱ تعارض والد - نوجوان در مسائل بهداشتی و انضباط شخصی
۰/۰۰۱	۴۷/۶۱	-۹/۴۲	-۰/۹۵۴	۱/۵۶	۰/۹۲	۲ تعارض والد - نوجوان در ارتباط نوجوان با دوستان

۲۴

نتیجه‌گیری و بحث

مطالعه حاضر به‌منظور تعیین عوامل خانوادگی مؤثر بر رضایت از زندگی نوجوانان دختر در شهر تهران انجام گرفت. براساس نتایج به‌دست آمده، نقش‌ها در خانواده توانست رضایت از زندگی خانوادگی را تبیین نماید. این یافته با گزارش شک (۲۰۰۲) مبنی بر اینکه در خانواده‌هایی که چسبندگی بیشتر، انعطاف‌پذیری بیشتر، نقش‌ها و مسئولیت‌های مشخص‌تر و فضای عاطفی مثبت‌تری دارند؛ فرزندان رضایت از زندگی و شادکامی بیشتری تجربه می‌کنند همسو بود. زمانی که مسئولیت‌ها در خانواده مشخص است و اعضاء در عین حال که ابهامی در مورد نقش‌های خود ندارند، می‌توانند در فضایی منعطف و حمایت‌گر اختلاف‌نظرها را مطرح و حل نمایند، طبیعتاً تعارضات بین‌فردی کمتر و صمیمیت و رضایت خانوادگی بیشتری به‌چشم می‌خورد.

متغیر شدت تعارض والد - نوجوان در امکانات خانواده و مسائل مالی توانست رضایت از زندگی مرتبط با دوستان را پیش‌بینی کند. بنا بر نتایج مطالعات پیشین وضعیت اجتماعی - اقتصادی رابطه مثبت و معناداری با سازه رضایت از زندگی دارد. به‌بیان دیگر نوجوانان با وضعیت اجتماعی - اقتصادی ضعیف، رضایت از زندگی کمتر و نوجوانان با

وضعیت اجتماعی - اقتصادی بالاتر، رضایت از زندگی بیشتری تجربه می‌کنند. (نتو، ۲۰۰۱؛ سلیگسون و دیگران، ۲۰۰۳) به شکل اختصاصی تر، رضایت از زندگی در ارتباط با دوستان که در حقیقت شاخصی از کیفیت ارتباط نوجوان با دوستانش نیز هست، وابسته به مسائل مالی خانواده است. نوجوانی، سن بحرانی نیاز به استقلال و اثبات خود به دیگران خصوصاً همسالان است. هر چند که تفکرات و داشته‌های انتزاعی به مقدار زیادی برای نوجوانان اهمیت می‌یابد، اما امکانات مالی و مادی که خانواده برای فرزند خود فراهم می‌کند نیز نقش مهمی در جهت تثبیت جایگاه نوجوان در گروه دوستان و ارائه تصویری مطلوب از خود ایفا می‌کند. اختلاف نظر نوجوان با والدین درباره امکانات خانواده و در واقع ادراک نامطلوب وی از شرایط اقتصادی موجود می‌تواند تصویر ایده‌آل و قهرمانی نوجوان از خود را بر هم بزند و در عین حال کیفیت ارتباط وی را با دوستانی که در برهه سنی و اعتقادی مشابهی به سر می‌برند تحت تأثیر قرار دهد.

۲۵

سبک والدینی مقتدرانه و تعارض والد - نوجوان در امکانات خانواده و مسائل مالی قادر به تبیین تغییرات رضایت از زندگی مرتبط با مدرسه بود که نتایج مطالعات طولی و مقطعی پیشین را تأیید می‌نمود. (شک، ۲۰۰۳) بر این اساس خانواده‌های با والدین قاطع، فرزندان با سطوح بالاتر رضایت از زندگی دارند و فرزندان والدین بی‌توجه کمترین سطح رضایت از زندگی را گزارش کرده‌اند. (سنکسون - آندر، ۲۰۱۲) چنگ (۲۰۰۹) نیز در مطالعه خود نشان دادند گرمی و اقتدار والدینی مهم‌ترین پیش‌بینی‌کننده میزان رضایت از زندگی در نوجوانان بودند. آن‌طور که بامریند (۱۹۹۱) خاطر نشان می‌سازد فرزندپروری مقتدرانه با تقاضاها و پاسخ‌دهی والدین مشخص می‌گردد. والدین مقتدر معمولاً مقررات سختی برای فرزندان‌شان وضع می‌کنند و به‌اجرای آن پافشاری می‌نمایند. آنان بازخوردهای مثبتی نسبت به پیشرفت فرزندان خود نشان می‌دهند و به پیشرفت تحصیلی آنان کمک می‌کنند. والدین مقتدر، همچنین فرزندان خود را هدایت و کنترل می‌کنند، با استدلال منظور خود را روشن و صریح بیان کرده و فرزندان را در دستیابی به اهدافی که خود برای آنها تعیین کرده‌اند؛ کمک و هدایت می‌کنند. (بامریند، ۱۹۹۱) در چنین جوی نوجوان نه‌تنها احساس می‌کند که رها نشده و از حمایت و همراهی والدین خود برخوردار است بلکه می‌آموزد که از قوانین پیروی کند و با مسئولیت‌آلودگی روبه‌رو شود. این مسئله خصوصاً در حوزه تحصیل که بیشترین زمان و انرژی نوجوان را به خود اختصاص می‌دهد صادق است. این نوجوانان در مقایسه با سایر همسالان خود از مقبولیت

اجتماعی بیشتری برخوردارند و پیشرفت تحصیلی آنان بیشتر است. در حقیقت سبک فرزندپروری که در آن ترکیبی از تقاضا و پاسخ‌دهی، صمیمیت، نظارت و توجه به نیازها وجود دارد، در سازگاری کودکان و نوجوانان با تقاضاهای مرتبط با مدرسه نقش دارد. به عقیده استینبرگ (۲۰۰۱، نقل از شهیاد^۱ و دیگران، ۲۰۱۱) سبک فرزندپروری مقتدرانه از این نظر مؤثر است که موجب رشد خودنظم‌دهی سالم و به‌دنبال آن خودکارآمدی در فرزندان می‌شود و در نتیجه صرف نظر از نتیجه، رضایت از عملکرد خود را به‌همراه می‌آورد. شدت تعارض والد - نوجوان در ارتباط با اعضای خانواده و خویشاوندان قادر به پیش‌بینی رضایت از زندگی مرتبط با محیط زندگی بود. همان‌طور که ذکر شد نوجوانی مرحله‌طلایی بروز استقلال در فرد است. جامعه جمع‌گرای ایرانی همچنان که به سمت زندگی مدرن و هسته‌ای پیش می‌رود، به‌شکل غیر قابل انکاری نیاز به حفظ ارتباط با دیگران خصوصاً اعضای خانواده گسترده را مدنظر قرار می‌دهد. در بسیاری از خانواده‌ها، نوجوانی که با بحران خودمختاری دست و پنجه نرم می‌کند، علاوه بر تأمین نظر موافق پدر و مادر، باید پذیرای دیدگاه‌های خویشاوندان نزدیک نیز باشد و گاهی در جهت کسب تأیید آنان بکوشد. علاوه بر این اختلاف‌نظر نوجوان با والدین در مورد مسائلی چون حق انتخاب وی برای دیدار یا عدم دیدار با اعضای خانواده یا از بین رفتن استقلال مکانی و زمانی وی در خانواده‌های با ارتباطات گسترده‌تر، می‌تواند ادراک نوجوان از محیط زندگی و به‌دنبال آن رضامندی از آن را تحت تأثیر قرار دهد.

تعارض والد - نوجوان در مسائل بهداشتی و انضباط شخصی و تعارض والد - نوجوان در ارتباط نوجوان با دوستان، رضایت از زندگی مرتبط با خود را پیش‌بینی نمودند. برخلاف دوران کودکی، نوجوانان تابع بی‌چون و چرای قوانین والدین نیستند، آنان حتی در صورت موافق بودن با پدر و مادر، تمایل دارند کارها را به‌شویوه خود انجام بدهند. اینکه چه وقت و چگونه به مسائل مربوط به نظم و بهداشت شخصی خود بپردازند امری است که اختلاف نظرات بسیاری را به‌دنبال دارد، چون نوجوان به‌دنبال استقلال، لزوماً با والدین خود در مورد اصول پذیرفته‌شده انضباط شخصی هم‌نظر نیست و تمایل دارد پدر و مادر نیز آزادی عمل او در قلمرو خویش را تأیید کنند. این موضوع در خارج از خانه و نوع ارتباط و دوستانی که نوجوان انتخاب می‌کند نیز بر همین منوال است. هویت نوجوان در پی تأمین نیاز او به استقلال و دست زدن به انتخاب‌های متفاوت شکل می‌گیرد، تعارض و

درگیری والدین و نوجوان در مورد ارتباطات دوستی وی و یا نحوه رسیدگی او به مسائل شخصی خود، می‌تواند تعریف نوجوان از خویشتن مجزای از خانواده را خدشه‌دار کند و موجبات عدم رضایت از زندگی با محوریت خود را فراهم نماید.

در نهایت شدت تعارض والد - نوجوان در مسائل دینی و ارزشی قادر به پیش‌بینی رضایت از زندگی کلی نوجوانان بود. چنانکه فینی و آنگ (۲۰۰۲) اشاره می‌کنند در فرهنگ‌های شرقی بر وابستگی متقابل اعضاء و اجتناب از تعارض در خانواده‌ها تکیه می‌شود. در این فرهنگ‌ها عدم تبعیت از ارزش‌هایی که خانواده بر آنها تأکید دارد می‌تواند سبب‌ساز اختلاف‌نظر شدید میان والدین و فرزندان شود و تنش و نارضایتی را به دنبال داشته باشد. (هرشل - ارگر^۱، ۲۰۰۵) خصوصاً در جوامعی چون ایران که آموزه‌های دینی برای اکثریت خانواده‌ها به‌عنوان نخستین اولویت، بخش مهمی از فرهنگ را شکل می‌دهد و همچنین به دلیل وجود ارزش‌های مبتنی بر جمع‌گرایی و لزوم همگون‌سازی برای کسب تأیید خانواده، توافق یا عدم توافق والدین و نوجوانان در مورد مسائل دینی - ارزشی تعیین‌کننده‌ترین نقش را در نحوه ادراک فرزندان از زندگی و رضایت‌مندی کلی از آن دارد. به بیان دیگر از آنجا که ارزش‌های فرهنگی - دینی در خانواده ایرانی تمام حیطه‌های زندگی اعم از مسائل شخصی تا ارتباطات اجتماعی را تحت تأثیر قرار می‌دهد، تعارض و اختلاف‌نظر در این مورد امری است که کلیت رضایت از زندگی نوجوان را به‌عنوان فردی که در یک فرهنگ جمع‌گرای دینی زندگی کند؛ تعیین می‌نماید.

همان‌طور که ذکر شد رضایت از زندگی به‌عنوان یکی از نشانگرهای بهزیستی، کیفیت زندگی فرد را براساس معیارهای خود ارزیابی می‌کند. (دینر و دینر، ۱۹۹۵) چنانچه این پژوهش و بسیاری از پژوهش‌های پیشین این حیطه (برای مثال؛ میر و دیگران، ۲۰۰۶ و لیونگ و دیگران، ۲۰۰۴) نشان دادند، اگر چه خانواده نقش اساسی در میزان رضایت از زندگی در نوجوانی بر عهده دارد اما عوامل مرتبط با خانواده در بین جوامع مختلف، متفاوت است. پژوهش حاضر که با تمرکز بر فرهنگ انجام شد علاوه بر تأیید نقش غیر قابل انکار تعارضات خانوادگی در رضایت از زندگی نوجوانان دختر، با مدنظر قرار دادن حیطه‌های متفاوت رضایت از زندگی، دو نکته مهم را پررنگ‌تر می‌سازد. اول نیاز طبیعی و جهان‌شمول نوجوانان به استقلال که پیش‌بینی‌کننده بسیاری از تعارضات با والدین محسوب می‌شود و بر میزان رضایت از زندگی اثرگذار است؛ و دوم اهمیت ارزش‌های

1. Hershl-erger

دینی و فرهنگی در خانواده‌ها است که بیشتر مختص جوامع دین‌محور و جمع‌گرایی چون ایران است که به‌علت جایگاه ویژه‌ای که در خانواده‌ها به‌خود اختصاص داده است، کمترین اختلاف‌نظر در مورد آنها می‌تواند رضایت از زندگی کلی نوجوان را تحت تأثیر قرار دهد. به‌نظر می‌رسد یافته‌های حاصل از این مطالعه اهمیت انجام مداخلات زود هنگام خانوادگی و ایجاد تغییر در سیستم خانواده با هدف ارتقای سطح رضایت از زندگی در سن نوجوانی به‌خصوص در دختران نوجوان را نشان می‌دهد. چرا که این قبیل مداخلات از قابلیت پیشگیری از ورود نوجوان به مسیرهای تحولی خطرناک برخوردار بوده و نوجوان را تا حدود زیادی نسبت به آسیب‌های آتی مصون می‌دارد. به‌معنای دیگر، رضایت از زندگی، در نقش توشه راهی در مسیر گذار موفقیت‌آمیز نوجوان به بزرگسالی و عدم رضایت از زندگی، مبنایی برای آسیب‌پذیری آتی وی در نظر گرفته می‌شود. نکته حائز اهمیت این است که در این دست از مداخلات و تغییرات، عوامل و همبسته‌های مرتبط با این سازه، با توجه به ویژگی‌های خانوادگی خاص جامعه مورد پژوهش گنجانده شوند. به‌نظر می‌رسد نمونه‌گیری در دسترس، تعداد کم نمونه و محدود بودن نمونه به دختران نوجوان می‌تواند مهم‌ترین محدودیت این پژوهش محسوب شده و تعمیرپذیری نتایج را با مشکلاتی مواجهه کند. از این‌رو پیشنهاد می‌شود با انجام مطالعاتی گسترده در سراسر کشور و در خرده‌فرهنگ‌های ایرانی؛ عوامل مؤثر خانوادگی در سطح رضایت از زندگی نوجوانان پیش‌بینی شده و سپس با استفاده از این نتایج بسته‌های پیشگیرانه و ارتقاءدهنده میزان رضایت از زندگی تدوین، طراحی و اجرا شود.

* این مقاله برگرفته از پایان‌نامه دکترای روان‌شناسی بالینی نویسنده اول با عنوان «عوامل خانوادگی مرتبط با رضایت از زندگی نوجوانان ایرانی و ارتقای آن با استفاده از نمایش‌درمانگری خانواده» است که در دانشگاه شهید بهشتی و با حمایت قطب خانواده ایرانی اسلامی انجام گرفته است.

منابع

۱. اسدی یونسی، محمدرضا؛ محمدعلی مظاهری؛ شهریار شهیدی؛ کارینه طهماسیان و محمدعلی فیاضبخش. (۱۳۹۰). تدوین و اعتباریابی پرسشنامه سنجش تعارض والد - نوجوان: فرم نوجوان. *خانواده و پژوهش*. شماره ۱۲.
۲. برجعلی، احمد. (۱۳۷۸). تأثیر سازگاری و الگوهای فرزندپروری والدین بر تحول روانی - اجتماعی دانش آموزان دبیرستان‌های شهر تهران. رساله دکتری چاپ نشده. دانشگاه علامه طباطبایی.
۳. پاکدامن، شهلا. (۱۳۸۰). بررسی ارتباط بین دلبستگی و جامعه‌طلبی در نوجوانی. *مجله علوم روان‌شناختی*. شماره ۴۷.
۴. حسین‌زاده، علی‌اصغر؛ مرتضی عزیزی و حسین توکلی. (۱۳۹۳). حمایت اجتماعی و رضایت از زندگی در نوجوانان: نقش واسطه‌ای خودکارآمدی و حرمت خود. *روان‌شناسی تحولی*. ۱۱ (۴۱).
۵. زکی، محمدعلی. (۱۳۸۶). اعتباریابی مقیاس چندبعدی رضایت از زندگی دانش‌آموزان. *مجله روان‌پزشکی و روان‌شناسی بالینی ایران (اندیشه و رفتار)*. ۱۳ (۱).
۶. سپاه‌منصور، مژگان و محمدعلی مظاهری. (۱۳۹۰). ساختار خانواده و ابعاد چندگانه رضایت از زندگی نوجوانان. *تحقیقات روان‌شناختی*. ۳ (۹).
۷. قهرمان، آرش. (۱۳۸۹). بررسی مفهوم رضایت از زندگی و سنجش آن در میان دانشجویان دختر و پسر. *پژوهش، جوانان، فرهنگ و جامعه*. شماره ۴.
۸. گلچین، مسعود و شاپور زردموی اوردکلو. (۱۳۹۰). تبیین رضایت نوجوانان تهرانی از زندگی خانوادگی‌شان بر حسب میزان تحقق نظم در خانواده: آزمونی تجربی از کارایی نظریه نظم در سطح خرد. *تحلیل اجتماعی نظم و نابرابری اجتماعی*. شماره ۶۰.
۹. ماسن، پاول هنری؛ جروم کیگان؛ آلتا کارول هوستون و جین‌وی کانجر. (۱۳۸۲). *رشد و شخصیت کودک*. مهشید یاسایی. تهران: انتشارات مرکز.
۱۰. نجاریان، فرزانه. (۱۳۷۴). *بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس سنجش خانواده (FAD-I)*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی.
۱۱. نقاشیان، ذبیح‌الله. (۱۳۵۸). *رابطه محیط خانوادگی و موفقیت تحصیلی*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد روان‌شناسی تربیتی. دانشگاه شیراز.

12. Baumrind, D. (1991). Effective Parenting During the Early Adolescent Transition. In P. A. Cowan & E. M. Hetherington (Eds.). *Family Transition*. Millsdale, NJ: Erlbaum.
13. Beutell, N. (2006). *References & Research: Life Satisfaction*. Retrieved January 15, 2009, from the World Wide Web: http://wfnetwork.bc.edu/encyclopedia_entry.php?id=3283.
14. Blakemore, S. J.; S. Burnett. & R. E. Dahl. (2010). The Role of Puberty in the Developing Adolescent Brain. *Human Brain Mapping*. Retrieving from: <http://dx.doi.org/10.1002/hbm.21052>.

15. Bowlby, J. (1988). *A Secure Base: Clinical Applications of Attachment Theory*. London: Tavistock.
16. Bradley, R. H. & R. F. Corwyn. (2004). Life Satisfaction among European American, African, American, Chinese American, Mexican American, and Dominican American Adolescents. *International Journal of Behavioral Development*. 28 (5). 385-400.
17. Cacioppo, M.; U. Pace. & C. Zappulla. (2013). Parental Psychological Control, Quality of Family Context and Life Satisfaction among Italian Adolescents. *Child Indicators Research*. 6 (1). 179-91.
18. Caspe, M. & M. E. Lopez. (2006). *Lessons from Family-Strengthening Interventions: Learning from Evidence-Based Practice*. Harvard Family Research Project. Cambridge.
19. Cenkseven-Onder, F. (2012). Parenting Styles and Life Satisfaction of Turkish Adolescent. *Educational Research and Reviews*. 7 (26). 577-584.
20. Cheung, S. (2009). Solution-focused Brief Therapy. In J. Bray & M. Stanton (Eds.). *Handbook of Family Psychology*. West Sussex, United Kingdom: Wiley-Blackwell Publishers.
21. Dahl, R. E. (2004). Adolescent Brain Development: A Period of Vulnerabilities and Opportunities. *Annals of New York Academy of Science*. 1021. 1-22.
22. Damon W. (2004). What is positive youth development? *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 591, 13–24.
23. Dew, T. & Huebner, E. S. (1994). Adolescents' perceived quality of life: An exploratory investigation. *Journal of School Psychology*, 33, 185–199.
24. Diener, E. (1984). Subjective Well-Being. *Psychological Bulletin*. 95. 542–575.
25. Diener, E. & M. Diener. (1995). Cross-Cultural Correlates of Life Satisfaction and Self-esteem. *Journal of Personality and Social Psychology*. 68. 653–663.
26. Diener, E.; R. A. Emmons; R. J. Larsen. & S. Griffin. (1985). The Satisfaction with Life scale. *Journal of Personality Assessment*. 49. 71–75.
27. Diener, E.; S. Oishi. & R. E. Lucas. (2003). Personality, Culture, and Subjective Well-being: Emotional and Cognitive Evaluations of Life. *Annu Rev Psychol*. 54. 403-25.
28. Diener, E.; E. M. Suh; R. E. Lucas. & H. L. Smith. (1999). Subjective Well-Being Three Decades of Progress. *Psychological Bulletin*. 125. 276–302.
29. Epstein, N. (2003). Cognitive Behavioural Therapies for Couples and Families. In L. Hecker & J. Wetchler (Eds). *An Introduction to Marital and Family Therapy*. pp. 203–254. New York: Haworth.
30. Feeny, J. & P. Noller. (1996). *Adult Attachment; Thousand Oaks*. New Delhi: Sage.
31. Funk, B. A. Huebner, E. S. & Valois, R. F. (2006). Reliability and validity of a brief life satisfaction scale with a high school sample. *Journal of Happiness Studies*, 7, 41–54.
32. Gazieli, M.; I. Hasson-Ohayon; I. Morag-Yaffe; M. Schapir; L. Zalsman. & G. Shoval. (2015) Insight and Satisfaction with Life among Adolescents with Mental Disorders: Assessing Associations with Self-stigma and Parental Insight. *European Psychiatry*. 30. 329-333.
33. Gilman, R. S. & E. S. Huebner. (2006). Characteristics of Adolescents Who Report Very High Life Satisfaction. *Journal of Youth and Adolescence*. 35. 311– 319.
34. Gilman, R.; J. S. Ashby; D. Sverko; D. Florell. & K. Varjas. (2005). The Relationship between Perfectionism and Multidimensional Life Satisfaction among Croatian and American Youth. *Personality and Individual Differences*. 39. 155–166.
35. Gilman, R.; J. Dooley. & D. Florell. (2006). Relative Levels of Hope and Their Relationship with Academic and Psychological Indicators among Adolescents. *Journal of Social and Clinical Psychology*. 25. 166–178.
36. Gilman, R.; J. Meyers. & L. Perez. (2004). Structured Extracurricular Activities among Adolescents: Findings and Implications for School Psychologists. *Psychology in the Schools*.

41. 31-41.
37. Gonzales, N. A. (2009). *Family Interventions to Prevent or Reduce Adolescent Risk Behavior*. Presented at May 28, 2009. Science of Adolescence Workshop.
38. Hershlerger, P. J. (2005). Prescribing Happiness: Positive Psychology and Family Medicine. *Family Medicine*. 37 (9). 630-634.
39. Hofer, J. & A. Chasiotis. (2003). Congruence of Life Goals and Implicit Motives as Predictors of Life Satisfaction: Cross-Cultural Implications of a Study of Zambian Male Adolescents. *Motivation and Emotion*. 27. 251-272.
40. Huebner, E. S. (2004). Research on Assessment of Life Satisfaction of Children and Adolescents. *Social Indicators Research*. 66. 3-33.
41. Huebner, E. S.; R. F. Valois; R. J. Paxton. & J. W. Drane. (2005). Middle School Students' Perceptions of Quality of Life. *Journal of Happiness Studies*. 6. 15-24.
42. Jiang, X.; E. S. Huebner. & K. J. Hills. (2013). Parent Attachment and Early Adolescents' Life Satisfaction: The Mediating Effect of Hope. *Psychology in the Schools*. 50 (3). 105-111.
43. Kasser, T. (2004). The Good Life or the Goods Life? Positive Psychology and Personal Well-Being in the Culture of Consumption. In P. A. Linley & S. Joseph (Eds.). *Positive Psychology in Practice*. pp. 55-67. Hoboken, NJ: Wiley.
44. Kessler, R. C.; W. T. Chiu; O. Demler. & E. E. Walters. (2005). Prevalence, Severity, an Comorbidity of 12-Month DSM-IV Disorders in the National Co-Morbidity Survey Replication. *Archives of General Psychiatry*. 62. 617-627.
45. Kuntsche, E. N. & G. Gmel. (2004). Emotional Wellbeing and Violence among Social and Solitary Risky Single Occasion Drinkers in Adolescence. *Addiction*. 99. 331-339.
46. Lee, M. C.; S. H. Lee. & M. C. Chou. (2001). Association of Risk-Taking Behaviors with Adolescent Childbearing. *Journal of Formos Medical Association*. 100. 533-538.
47. Leung, C. Y. W.; C. McBride-Chang. & B. P. Y. Lai. (2004). Relations among Maternal Parenting Style, Academic Competence, and Life Satisfaction in Chinese Early Adolescents. *Journal of Early Adolescence*. 24. 113-14.
48. Levin, K. & C. Currie. (2010). Family Structure, Mother-child Communication, Father-child Communication and Adolescent's Life Satisfaction: A Cross-sectional Multilevel Analysis. *Health Education*. 110 (3). 152-168.
49. Lopez, S. J.; C. R. Snyder; J. L. Magyar-Moe; L. M. Edwards; J. T. Pedrotti; K. Janowski. & et al. (2004). Strategies for Accentuating Hope. In P. A Linley & S. Joseph (Eds.). *Positive Psychology in Practic*. pp. 388-404. Hoboken, NJ: Wiley.
50. Lu, A.; X. Hong; Y. Yu; H. Ling; H. Tian; Z. Yu. & L. Chang. (2015). Perceived Physical Appearance and Life Satisfaction: a Moderated Mediation Model of Self-Esteem and Life Experience of Deaf and Hearing Adolescents. *Journal of Adolescence*. 39. 1-9.
51. Lyons, M. D.; E. Huebner; J. Hills. & M. Van Horn. (2013). Mechanisms of Change in Adolescent Life Satisfaction: A Longitudinal Analysis. *Journal of School Psychology*. 51 (5). 587-598.
52. Maccann, C.; A. Lipnevich; J. Burrus. & R. D. Roberts. (2012). The Best Years of Our Lives? Coping with Stress Predicts School Grades, Life Satisfaction and Feeling about High School. *Learning and Individual Differences*. 22 (2). 235-241.
53. Martikainen, L. (2008). The Many Faces of Life Satisfaction among Finnish Young Adults. *Journal of Happiness Studies*. DOI 10.1007/s10902-008-9117-2.
54. Mayer, B.; G. Trommsdorfe. & R. Mishra. (2006). *Role of Parenting and Parent-Child Relationship for Adolescents' Life Satisfaction: A German-Indian Comparison*. 8th International Congress of the International Association for Cross-Cultural Psychology, Greece.
55. McKnight, C. G.; E. S. Huebner. & S. M. Suldo. (2002). Relationships among Stressful Life Events, Temperament, Problem Behavior, and Global Life Satisfaction in Adolescents.

- Psychology in the Schools*. 39. 677-687.
56. Neto, F. (2001). Satisfaction with Life among Adolescents from Immigrant Families in Portugal. *Journal of Youth and Adolescence*. 3. 53-67.
57. Obrien, L. V.; H. L. Berry. & A. Hogan. (2012). *The Structure of Psychological Life Satisfaction: Insights from Farmers and a General Community Sample in Australia*. Retrieved from <http://biomedcentral.com,12,976:1471-1475>.
58. Oladipo, S. E.; P. O. Olapegba. & S. Ogunronbo. (2012). *Impact of Social Support & Family Status on Adolescents' Satisfaction with Life*. Paper Presented at the International Conference of Psychologists. South Africa. July 23-27.
59. Oliva, A. & E. Arranz. (2005). Sibling Relationships During Adolescence. *European Journal of Developmental Psychology*. 2. 253-270.
60. Peng, E. Y.; C. I. Wu; C. F. Lin; J. Shiao. & S. Y. Lyu. (2006). Correlates of Life Satisfaction among Aboriginal Adolescents. *Taipei City Med J*. 3 (11). 1119-1129.
61. Phinney, J. S. & D. O. Anthony. (2002). Adolescent-Parent Disagreements and Life Satisfaction in Families from Vietnamese- and European-American Backgrounds. *International Journal of Behavioral Development*. 26 (6). 556-561.
62. Phinney, J. S. & A. D. Ong. (2002). Adolescent-Parent Disagreements and Life Satisfaction in Families from Vietnamese- and European-American Backgrounds. *International Journal of Behavioral Development*. 26. 556-561.
63. Piko, B. F. & C. Hamvai. (2010). Parent, School and Peer Related Correlates of Adolescents' Life Satisfaction. *Children and Youth Services Review*. 32: 1479-1482.
64. Piko, B. F.; A. Luszczynska; F. X. Gibbons. & M. Tekozel. (2005). A Culture-Based Study of Personal and Social Influences of Adolescent Smoking. *European Journal of Public Health*. 15. 393-398.
65. Pinquart, M.; R. K. Silbereisen. & L. P. Juang. (2004). Moderating Effects of Adolescents' Self-Efficacy Beliefs on Psychological Responses to Social Change. *Journal of Adolescent Research*. 19. 340-359.
66. Proubanova-Norquist, M. (2012). Character as a Predictor of Life Satisfaction in Czech Adolescent Sample: 3-Year Follow-Up Study. *Personality and Individual Differences*. 53. 231-235.
67. Raboteg-Saric, Z.; A. Brajsa-Zgance. & M. Sakic. (2009). Life Satisfaction in Adolescents: The Effects of Perceived Family Economic Status, Self-Esteem and Quality of Family and Peer Relationships. *Zagreb God*. 3 (101). 547-564.
68. Roberts, R. E.; M. Alegria; C. R. Roberts. & I. G. Chen. (2005). Concordance of Reports of Mental Health Functioning by Adolescents and Their Caregivers: a Comparison of European, African and Latino Americans. *Journal of Nervous and Mental Disease*. 193. 528-534.
69. Scharf, M.; O. Mayselless. & I. Kivenson-Baron. (2004). Adolescents' Attachment Representations and Developmental Tasks in Emerging Adulthood. *Developmental Psychology*. 40 (3). 430-444.
70. Schiff, M.; S. Nebe. & R. Gilman (2006). Life Satisfaction among Israeli Youth in Residential Treatment Care. *British Journal of Social Work*. 36. 1325-1343.
71. Seligson, J.; E. S. Huebner. & R. F. Valois. (2003). Preliminary Validation of the Brief Multidimensional Students' Life Satisfaction Scale (BMSLSS). *Social Indicators Research*. 61. 121-145.
72. Shahyad, S.; M. Besharat; A. Asadi; A. ShirAlipour. & M. Miri. (2011). The Relation of Attachment and Perceived Social Support with Life Satisfaction: Structural Equation Model. *Social and Behavioral Sciences*. 15: 952-956.
73. Shek, D. T. L. (1998). Adolescent Positive Mental Health and Psychological Symptoms: a Longitudinal Study in a Chinese Context. *Psychologia: an International Journal of Psychol-*

- ogy in the Orient. 41. 217–225.
74. Shek, D. T. L. (1999). Paternal and Maternal Influences on the Psychological Well-Being of Chinese Adolescents. *Genetic, Social, and General Psychology Monographs*. 125. 269–296.
75. Shek, D. T. L. (2002). The Relation of Parental Qualities to Psychological Well-Being, School Adjustment, and Problem Behavior in Chinese Adolescents with Economic Disadvantage. *American Journal of Family Therapy*. 30. 215–230.
76. Shek, D. T. L. (2003). A Longitudinal Study of Parenting and Adolescent Adjustment in Chinese Adolescents with Economic Disadvantage. *International Journal of Adolescent Medicine and Health*. 15. 39–49.
77. Shek, D. T. L. (2005A). A Longitudinal Study of Chinese Cultural Beliefs about Adversity, Psychological Well-Being, Delinquency and Substance Abuse in Chinese Adolescents with Economic Disadvantage. *Social Indicators Research*. 71. 385–409.
78. Shek, D. T. L. (2005b). A Longitudinal Study of Perceived Family Functioning and Adolescent Adjustment in Chinese Adolescents with Economic Disadvantage. *Journal of Family Issues*. 26. 518–543.
79. Shin, D. C. & D. M. Johnson. (1978). Avowed Happiness as an Overall Assessment of the Quality of Life. *Social Indicators Research*. 5. 475-492.
80. Spear, L. P. & E. I. Varlinskaya. (2010). Sensitivity to Ethanol and other Hedonic Stimulating an Animal Model of Adolescence: Implications for Prevention Science? *Developmental Psychobiology*. <http://dx.doi.org/10.1002/dev.20457>.
81. Suldo, S. M. & E. S. Huebner. (2004). Does Life Satisfaction Moderate the Effects of Stressful Life Events on Psychopathological Behavior During Adolescence?. *School Psychology Quarterly*. 19. 93-105.
82. Sun, R. C. F. & D. T. Shek. (2011). Positive Youth Development, Life Satisfaction and Problem Behavior Among Chinese Adolescents in Hong Kong: A Replication. *Soc Indic Res*. 105 (3). 541–559.
83. Virta, E.; D. L. Sam. & C. Westin. (2004). Adolescents with Turkish Background in Norway and Sweden: A Comparative Study of Their Psychological Adaptation. *Scandinavian Journal of Psychology*. 45. 15–25.
84. Wang, C. S. & P. Chou. (2003). Differing Risk Factors for Premature Birth in Adolescent Mothers and Adult Mothers. *Journal of Chinese Medicine Association*. 66. 511-517.
85. Young, M. H.; B. C. Miller; M. C. Norton. & E. J. Hill. (1995). The Effect of Parental Supportive Behaviors on Life Satisfaction of Adolescent Offspring. *Journal of Marriage and Family*. 57. 813–822.
86. Zhang, J.; S. Zhao; D. Lester. & C. Zhou. (2014). Life Satisfaction and Its Correlates among College Students in China: A Test of Social Reference Theory. *Asian Journal of Psychiatry*. 10. 17–20.